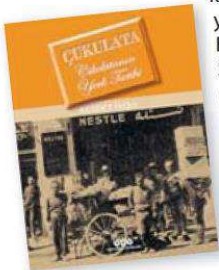

Sevgililer Günü ve çikolata! Ne kadar da birbiri için yaratılmış gibiler, sanki ezelden beri ayrılmayan sevgililer! Oysa beraberlikleri çok yeni; her ikisi de yakın zamanların icadı, her ikisinin de tarih içindeki köklü geçmişlerine rağmen

Çikolatanın yakın uzak geçmişi

Sevgililer Günü, Antik Roma dönemindeki Luperkalia festivaline dayandırılıyor. Bu festival 13-15 Şubat'ta yapılır, kötü ruhları kovarak kenti arındırmak, böylelikle gelecek yılın temiz, sağlıklı ve bereket dolu geçmesini sağlamak amaçlanırmış. O zamanlar festivalin aşk ile pek alakası yokmuş. Ama festivale adını veren Luperkus, bereket ve doğurganlık tanrısı olduğu için bu boyut öne çıkmış. Kutlamalar öncesinde 14 Şubat günü genç erkekler ve kızlar kura çekip eşleşirlermiş. Hristiyanlık sonrasında bugün Aziz Valentin adına adanmış. Sevgililer Günü olarak kutlanması ise 1800'lerde Amerika'da başlamış. İlk başta sadece insanlar illa ki sevgilerine değil de sevdikleri herkese kart gönderirken, sonradan aşklar arasında kutlanmaya yönelmiş ve elbette devreye çiçekler ve çikolatalar girmiş. İlginç bir şekilde bugün bildiğimiz anlamda çikolatanın da yaygınlaşması aynı döneme rastlıyor. Kakaonun İspanyol kâşifler aracılığıyla Orta Amerika'dan İspanya'ya getirilmesi ertesinde çikolata, başlangıçta içecek olarak tüketiliyordu. Hollandalı kimyager Van Houten, önce kakao çekirdeğinin acılığını gidermeyi başardı, sonra 1828 yılında kakao yağını ve tozunu ayırabilen bir makine yaptı. Böylece modern anlamda bildiğimiz çikolata üretimi başlayabildi. Çikolatala süt tozu katarak sütlü çikolata yapma fikri de İsviçrelilerden geldi. 1875 yılında ilk sütlü çikolata üretildi. Artık çikolata aşkı herkesi tutsak etmiş, çikolata her kutlamada yerini almıştı. Elbette Sevgililer Günü de bu çikolata tutkusuna katıldı, artık kartların yerini çikolatalar aldı.

Loryan'dan Baylan'a

Kim bilir kaç çiftin ilk buluşması Kadıköy Baylan'da olmuştur. Baylan ilk başta "doğu" anlamına gelen "l'orient" sözcüğünden yola çıkılarak "Loryan" imiş, sonra öz Türkçe bir isim arayışıyla Çağatay Türkçesinde "mükemmel" anlamına gelen "baylan" seçilmiş. Baylan, çikolata konusunda da pek çok ilke imza atmış bir yer. Rahmetli Harry Lenas, deyim yerindeyse tam bir çikolata tutkunuydu; ileri yaşında bile sürekli denemeler yapar, yeni çikolata lezzetleri yaratırdı. Bunlardan en ünlüsü herhalde Kup Griye'dir. İlk flörtün heyecanı, çoğu kez bir zamanlar paylaşılmış bir Kup Griye'nin tatlı tadıyla hatırlanır. O ilk flört, o ilk tatlı anı, bugün hâlâ hatırlanabilir. Çünkü Harry Lenas'tan mekânı devralan Altınmarka, bu mekânı hiç değiştirmeden koruyor. Üstelik Kup Griye dâhil, Harry Lenas'ın bizzat kendi yarattığı çikolata çeşitleriyle. Eğer sizin de o mekânda bir anınız varsa Sevgililer Günü, bu anıları canlandırmak için iyi bir fırsat.

kitabına da referans veriliyor. Karay, Sultan Abdülmecit'ten başlayarak üç padişah döneminde saraydaki çocuk yiyeceklerini yazmış. Sultan Abdülaziz döneminde; yani 1861-1876 arasında horoz ve elma şekeri, pekmezli su muhallebisi, pestil gibi geleneksel tatlılar varken, 1876'dan sonra II. Abdülhamit döneminde bisküvi ve çikolata gibi Frenk işi tatlılar devreye girmiş. Sermet Muhtar Alus ise 1944 yılında yazdığı "İstanbul'un geçmiş günlerinde çikolata ve kakao" yazısında, annesinin zamanında, yani 1870'lerde Beyoğlu'nda Bonmarşe Mağazası'nda çikolata satıldığını anlatışını aktarmış. Bunların hepsinin yabancı markalar olduğunu da belirtelim. Hatta saraya alınan Menier ve üzerinde siyahı bir çocuk resmi olan Kolonial markaymış. Yani çikolatanın saraya girmesi ve Beyoğlu sokaklarında ilk görülüşü 19. yüzyıl sonları. İlk yerli çikolatanın üretilmesi ise Cumhuriyet döneminde olabilmiş, hatta sırf yerli markaları desteklemek için kakao ve süt tozu hammaddelerden vergi alınmamış.

Çukulatadan çikolatalara

Bizde eskiden çikolatalara "çukulata" denirdi. Çikolatanın bizdeki geçmişi, en güzel Saadet Özen'in 2014 yılında YKY'den çıkan "Çukulata: Çikolatanın Yerli Tarihi" kitabında anlatılıyor. Kitapta pek çok eğlenceli detay var. Çikolata sözcüğünden önce çukulâto, çakulata, şokola ve şaşirtıcı süklat kelimeleri de kullanılmış. Refik Halid Karay'ın "Üç Nesil, Üç Hayat"